

Олена Антонова

ORCID: 0000-0002-3240-6297, <https://doi.org/10.71358/ezu.2226>

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА- ДОСЛІДНИКА У СЕРЕДОВИЩІ ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛЬНОТИ: З ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ АКАДЕМІЇ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З КРЕАТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ «ПОЛІССЯ»

KSZTAŁTOWANIE SIĘ TOŻSAMOŚCI PEDAGOGA-BADACZA
W ŚRODOWISKU WSPÓLNOTY ZAWODOWEJ: Z DOŚWIADCZEŃ
DZIAŁALNOŚCI AKADEMII WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ
W ZAKRESIE KREATYWNEJ PEDAGOGIKI „POLESIE”

FORMATION OF THE PERSONALITY OF THE TEACHER-RESEARCHER
IN THE ENVIRONMENT OF THE PROFESSIONAL COMMUNITY:
FROM THE EXPERIENCE OF THE ACTIVITIES OF THE “POLISYA” ACADEMY
OF INTERNATIONAL COOPERATION IN CREATIVE PEDAGOGY

1. Вступ

Сучасні умови існування світової цивілізації актуалізують проблему творчого розвитку кожної особистості. Тому будь-яка країна зацікавлена у підтримці і розвитку творчого потенціалу суспільства, посиленні уваги до розкриття творчих здібностей особистості, надаючи при цьому можливості для їх виявлення. Відомо, що елементи творчості містяться в будь-якій людській праці, що дозволяє сучасній людині легше оволодівати новими видами діяльності шляхом переносу творчих стратегій. При цьому у колективі відбувається накопичення творчого потенціалу, що готовий розкритися

при створенні відповідних умов для цього, оскільки є *саморегульованим, синергетичним процесом*. Для підвищення його ефективності варто у кожній людині накопичувати творчий потенціал. І навіть якщо творчі потенціали окремих людей не перетворюються у творчі досягнення, вони створюють підґрунтя для цих досягнень. Наявність же творчих здібностей і навіть невеликих творчих досягнень у окремих людей створює загальне культурне поле, своєрідне освітнє розвивальне середовище, де кожна людина почувається комфортно (Музыка, 2006, s. 123–124) і яке сприяє її професійному та особистісному зростанню.

Професійний розвиток є невід'ємною частиною самовдосконалення особистості, що відбувається впродовж всього її професійного життя, і завдяки якому відбувається становлення її як професіонала або як кваліфікованого спеціаліста певного виду діяльності. Починається розвиток на етапі опанування професії, не закінчується на стадії самостійного виконання діяльності, і триває до повного відходу людини від справ, набуваючи специфічної форми і змісту. Це складний процес, що має циклічний характер, під час якого людина вдосконалює свої знання, вміння і навички, розвиває професійні здібності (Antonova, 2018).

Одним із визначних чинників у становленні особистості фахівця є середовище, в якому і за допомогою якого людина змінюється. Характер освітнього середовища визначається цілями освіти, що формуються відповідно до зовнішніх і внутрішніх вимог, що висуває характер майбутньої діяльності фахівців до освітніх установ, які їх готують. Відповідно освітнє середовище має постійно змінюватись (Antonova, 2018). Тому будь-яка освітня установа представляє собою самоорганізовану систему, яка накопичує і використовує свій досвід, свою культуру, як індивідуальний конструкт кожного учасника освітнього середовища, так і всього освітнього закладу в цілому. При цьому середовище кожного закладу освіти є сукупністю взаємодіючих субкультур (різновікових, різнопрофільних, різносоціальних тощо) (Antonova, 2015).

Можемо констатувати, що у закладі освіти має бути так звана «критична маса» педагогів-дослідників, які спільно працюють в одному напрямі наукового пошуку: наукові школи, центри, лабораторії, громадські об'єднання тощо. Термін «критична маса» визначає наявність наукового потенціалу в закладі освіти, певної структурованої системи, що не залишає викладача та здобувача сам на сам зі своїми дослідженнями, проблемами, пошуками тощо, а надає доступ через партнерські угоди з іншими закладами (установами) до якісних наукових консультацій.

2. Аналіз останніх досліджень

Імплементація концептуальних засад Нової української школи вплинула на загальні підходи до професійного розвитку освітян, актуалізуючи значення і вагу спільного пошуку рішень, обміну досвідом, навчання за принципом «рівний рівному» і заклала правові підвалини для згуртування педагогів у професійні спільноти. Поняття «професійна спільнота» у законодавчих актах України визначається як товариство (об'єднання, група) педагогічних працівників, об'єднаних спільними інтересами за родом їхньої професійної (трудової) діяльності (Курученко, Fedorenko, 2022). Професійні спільноти вже проявили себе як цінний ресурс, що дозволяє освітянам на постійній основі ділитися досвідом, здійснювати інформаційну та психологічну підтримку, обговорювати нові ідеї, переосмислювати власні цінності, асимілювати їх із цінностями спільноти, діяти «на випередження», шукати шляхи подолання професійних труднощів і отримувати від цього задоволення, відчувачи себе частиною чогось більшого, всупереч можливим розбіжностям у поглядах (Курученко, Fedorenko, 2022, s. 21).

Дослідження TALIS засвідчують, що участь педагогів у професійних спільнотах допомагає їм не почуватися самотньо, запобігає професійному вигоранню, сприяє фаховому зростанню, дозволяє переосмислити професійну діяльність та певним чином впливає на успішність учнів (OECD, TALIS, 2014).

Одним із видів професійної спільноти освітян можна вважати освітні громадські об'єднання, оскільки в основі розвинутого громадянського суспільства – активна діяльність громадських інститутів.

Мета дослідження: проаналізувати сутність та значення освітніх громадських об'єднань як виду професійної спільноти та визначити їх вплив на розвиток особистості педагога-дослідника (на прикладі ГО «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся»).

3. Виклад основного матеріалу

Відповідно до законодавчих положень до інститутів громадянського суспільства належать громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші неприємницькі товариства і установи, легалізовані згідно з законодавством. Інститути громадянського суспільства унормовані як система суб'єктів, наділених правами і обов'язками щодо відстоювання своїх легітимних

інтересів у процесі подальшої розбудови громадянського суспільства в Україні та участі в управлінні державними справами (Semorkina, 2023).

Об'єднання громадян створюються для задоволення та захисту законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів їх членів. Органами юстиції в Україні зареєстровано близько 50 тис. громадських формувань. Із загальної їх кількості 66 % становлять місцеві, всеукраїнські та міжнародні громадські організації, 31 % місцеві, всеукраїнські та міжнародні благодійні організації; 0,3 % політичні партії. Найвагоміша питома частка легалізованих / зареєстрованих громадських формувань належить громадським організаціям. Із року в рік їх кількість збільшується.

Найбільш поширеними різновидами громадських організацій у сучасній Україні є: фізкультурно-спортивні (18%), професійного спрямування (15%), молодіжні (11%), ветеранів та інвалідів (9%), культурно-просвітницькі (7%), організації, створені на етнічній основі (5%), правозахисні організації (5%). При цьому варто зазначити, що кількість учителів, які беруть участь у різних професійних об'єднаннях в Україні, сягає 85,4%, що значно перевищує середній міжнародний показник (36,9%) із найбільшим значенням у Хорватії (63%) і найменшим – у Чеській Республіці (17%) (Shchudlo, Zabolotna, Lisova, 2018).

Громадські формування мають різну мету, завдання, рівень повноважень, територію діяльності, проте їх соціально-політичне призначення полягає насамперед у тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування.

Серед переваг громадських організацій можна відзначити такі:

- *створюють можливості для об'єднання за інтересами людей різних вікових груп і різного соціального статусу* (тут можна зустріти одnodумців-початківців, досвідчених спеціалістів у галузі, інвесторів або інших зацікавлених осіб, які шукають перспективні проекти);
- *активізують обмін досвідом між учасниками, що може бути надзвичайно цінним для кожного з членів* (можливість взяти участь в обговоренні або виставити на обговорення власний проект дозволяє виявити раніше непомітні проблеми, сприяє пошуку нових підходів та рішень);
- *дозволяють організовувати навчальні заняття, отримувати консультації від спеціалістів, здійснювати пошук професіоналів, яких не вистачає для реалізації певного проекту, організовувати*

заходи для збору коштів, шукати інвесторів, створювати бібліотечні фонди, здійснювати підготовку кадрів, сприяти в отриманні можливостей стажування;

- *надають впевненості перспективній молоді, що у своїх прагненнях вони не самотні, створюють сприятливий клімат для зародження та розвитку інновацій, підтримують формування стартап-екосистеми в Україні.*

Отже, громадське об'єднання освітнього-наукового характеру може слугувати прикладом наукового співтовариства, де вчений формується не лише під безпосереднім впливом наукових ідей, а й під впливом людей, що складають наукове оточення, їх особистісних властивостей, ціннісних орієнтацій, культури, стилю мислення, мотиваційних установок тощо. Тобто у діяльності громадського об'єднання реалізуються такі основні функції: *продукування наукових знань* (дослідження і навчання); *поширення наукових знань* (комунікація); *підготовка обдарованих вихованців* (відтворення).

Прикладом громадського об'єднання освітнього-наукового характеру, спрямованого на становлення особистості педагога-дослідника, може бути ГО «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся», яке створено 20 років тому з ініціативи науковців Житомира, Вінниці, Києва, Львова, Харкова та інших міст України, а також дослідників Польщі, Словаччини та Італії. У своєму становленні Академія пройшла два етапи.

Етап I: «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки» (АМСКП). Створена як громадська неприбуткова організація на базі Вінницького соціально-економічного інституту університету «Україна» (співзасновники – Житомирський державний університет імені Івана Франка, Вінницька філія Університету сучасних знань).

За своїми базовими положеннями та змістом діяльності АМСКП створювалася як унікальний науково-педагогічний проєкт та експериментальний майданчик для реалізації теоретичних та практико орієнтованих досліджень творчою науково-педагогічною інтелігенцією з метою фундаменталізації сучасної науки на засадах креативного підходу

Звертаючись до історії створення Академії, слід відзначити роль наукового лідера, яка у процесі формування і розвитку громадського об'єднання виявляється особливо вагомим. Саме він повинен мати певні якості, щоб залучити до реалізації своєї ідеї маститих науковців, талановиту молодь та згуртувати їх у дослідницьку спільноту високого рівня. Сила такого вченого полягає у поєднанні його наукового, педагогічного таланту, а також

особистих якостей, зокрема визначних наукових результатів, любові до науки, педагогічної майстерності, цілеспрямованості, наукової принциповості, високої культури, особистого авторитету, доброзичливості, ентузіазму, вміння спрямувати роботу і підтримувати самостійність та ініціативу тощо (Antonova, 2018).

Саме такою особистістю виявився фундатор і науковий керівник АМСКП на етапі її заснування – доктор педагогічних наук, професор Дмитро Володимирович Чернілевський. Як педагога-професіонала Дмитра Володимировича захопили проблеми методології наукової діяльності, креативних дидактичних технологій вищої школи, виховання молоді на засадах духовно-моральних цінностей. Він став лідером наукової школи зі створення систем інформаційно-предметного забезпечення педагогічних технологій вищої освіти; технологом реалізації концепції «Розвиток духовно-моральних цінностей на основі синтезу науки, освіти, релігії, культури». Дмитро Чернілевський розробив навчальний комплекс «Методологічні та технологічні принципи педагогіки вищої школи на основі духовно-моральних цінностей», до складу якого входять підручник «Педагогіка вищої школи» та навчальні посібники «Дистанційна освіта та її інформаційні технології», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Духовна культура особистості», «Методологія наукової діяльності» (Chernilevskyi, 2012).

Ідея створення освітньо-наукового громадського об'єднання народилася у Дмитра Володимировича на початку 2000-х років. «Залишатися патріотом своєї Батьківщини, підтримувати досягнутий науковий рівень, здійснювати пошук і сприяти у передачі естафети креативної життєвої позиції талановитій молоді» – таким було кредо професора Дмитра Чернілевського, який відрізнявся широким світоглядом, креативним підходом до педагогічної діяльності, здатністю генерувати нові ідеї та вагомим внеском у розвиток педагогічних технологій. І він цілеспрямовано, системно, наполегливо збирав навколо себе однодумців, готуючи підґрунтя для створення Академії, зокрема проводив конференції, семінари, круглі столи, на які запрошував науковців не лише з України. Важливим напрямом діяльності АМСКП було визначено відродження вітчизняної духовно-культурної спадщини на засадах синтезу науки, культури, релігії, саме тому у тематиці перших конференцій відображено основні проблеми: «Духовність, розвиток, глобалізація, професіоналізм» (Вінниця, 2007), «Розвиток духовності та професіоналізму в умовах глобалізації» (Вінниця, 2008) тощо.

Як зазначав Дмитро Чернілевський (Chernilevskyi, 2010), саме з метою обміну досвідом з реалізації конструктивно-технологічних підходів до

вирішення освітянських проблем «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки» зібрала патріотично налаштованих представників з різних куточків України: Львова, Івано Франківська, Хмельницького, Житомира, Києва, Білої Церкви, Бердичева, Запоріжжя, Кривого Рогу та інших міст, щоб засвідчити, що є така громадська організація, яка дієво виконує свої статутні обов'язки щодо сприяння розвитку науки, освіти, релігії як складових національної культури.

Упродовж 2010–2015 років Академія потужно реалізувала поставлені завдання, залучаючи все більше науковців до своєї діяльності. Традиційними стали міжнародні конференції, що проводилися двічі на рік. Збільшувалися і урізноманітнювалися форми співпраці: конференції, семінари, консультації, презентації, наукові пікніки. З'являється у Академії свій друкований орган – журнал «Креативна педагогіка».

Етап II: «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся» (АМСКП «Полісся»). З 2016 року президія АМСКП працює на Житомирщині. Вибір місця розташування центрального осередку Академії був не випадковим. Серед закладів освіти, що на той час входили до складу громадського об'єднання, Житомирський державний університет імені Івана Франка вирізнявся багаторічною успішною науковою підготовкою фахівців вищої кваліфікації, яка здійснювалася вже більше 20 років. До цього комплексу входила аспірантура, докторантура, спеціалізована вчена рада з педагогіки, яка діяла в Житомирському державному університеті імені Івана Франка з 2004 по 2010 рік як рада із захисту кандидатських дисертацій, а з 2010 року як рада із захисту докторських та кандидатських дисертацій. Рада забезпечувала докторами та кандидатами педагогічних наук не лише університет, а й заклади освіти міста Житомира й області, а також інші регіони України (Dubaseniuk, 2021). Вагомий вплив на підготовку педагогів-дослідників мали також житомирські наукові школи «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів» (науковий керівник – Олександра Дубасенюк), «Педагогічні аспекти обдарованості» (науковий керівник – Олена Антонова), «Підготовка магістрів до педагогічної діяльності» (науковий керівник – Світлана Вітвицька). Таким чином, Дмитро Чернілевський запропонував науковцям Житомирщини перехопити естафету і продовжити реалізацію ідей Академії в нових умовах.

Відповідно до законодавства України було оновлено реєстрацію громадської організації з назвою «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся», до складу якої входять 227 осіб

і 5 колективних членів з Києва, Львова, Умані, Ужгорода, Чернівців, а також Польщі, Італії, Словаччини.

На нинішньому етапі розвитку АМСКП відкрита для співпраці із зацікавленими представниками творчої педагогічної інтелігенції, сприяє розширенню міжнародного співробітництва й розробленню конструктивних проєктів з метою реального формування єдиного освітнього простору на шляху до входження вищої школи України до Європейської освітньої системи.

Мета діяльності Громадської організації АМСКП «Полісся» полягає в активізації та супроводі системної науково-дослідної діяльності суб'єктів освітнього процесу ЗВО у сучасних умовах; розкритті їхнього творчого потенціалу, обдарувань, розвитку професійної культури, що сприяє впровадженню в освітній процес інноваційних педагогічних технологій, підвищенні якості освіти та результативності наукових досліджень.

До основних завдань АМСКП «Полісся» можна віднести: здійснення аналітичного огляду, вивчення, узагальнення, апробацію і впровадження в практику інноваційних освітніх технологій; обґрунтування методологічних засад і розробка сучасних дидактичних технологій інформаційно-предметного забезпечення освітнього процесу на основі використання ІКТ; формування інноваційно-креативного освітнього середовища, розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів відповідно до сучасних викликів; здійснення підготовки публікацій та реалізація наукових та навчально-методичних видань за визначеними напрямками діяльності; надання консультаційної підтримки закладам освіти, науковцям; активізація науково-дослідної роботи студентів; розширення міжнародного співробітництва.

Основні напрями роботи АМСКП «Полісся» передбачають формування професійної майстерності, компетентності суб'єктів освіти на основі духовно-моральних цінностей і здорового способу життя; підготовку науково-педагогічних кадрів; сприяння психолого-педагогічній підготовці фахівців до діяльності, їх саморозвитку, самовдосконаленню, розкриттю їх обдарувань; особистісну й професійну самореалізацію молоді; формування наукового світогляду; духовно-моральний і фізичний розвиток молоді в контексті Концепції національного виховання; психолого-педагогічні аспекти розробки дидактичних засобів і технологій освітнього процесу; психологічну й соціально-педагогічну адаптацію молоді з особливими потребами в процесі навчання у вищій школі; сприяння інформатизації наукової і навчально-виховної діяльності закладів освіти у сучасних умовах;

сприяння організації і методологічному супроводу науково-дослідної діяльності.

Охарактеризуємо діяльність Академії, беручи до уваги основні переваги діяльності громадських об'єднань: *знайомства, комунікації, допомога, соціальний ефект*.

Знайомства, нові контакти. АМСКП «Полісся» *об'єднує людей*. На її зібраннях можна зустріти однодумців-початківців, досвідчених спеціалістів у галузі освіти, інших зацікавлених осіб, які шукають перспективні проекти. Основні форми спілкування – конференції, круглі столи, наукові семінари, консультації тощо. За час існування Академії проведено 26 міжнародних науково-практичних конференцій. Щоправда, останні роки, які знаменувалися соціальними і природними викликами (пандемія, війна, вимушена міграція населення тощо), внесли корективи у формат проведення конференцій, які в основному відбуваються онлайн. Однак відбуваються – і до наукового спілкування доєднується все більше колег.

Знаковим для діяльності Академії став науково-теоретичний семінар «Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі» (Житомир, 2012). У ньому взяли участь такі метри сучасної педагогічної науки, які Іван Зязюн, Іван Бех, Дмитро Чернілевський, Петро Саух, Валентин Рибалка, Анатолій Сологуб. На порядку денному стояло питання сутності креативності та необхідності розвитку креативної освіти. Склад спікерів викликав надзвичайну зацікавленість як молодих, так і досвідчених

науковців в участі у семінарі. Дискусії тривали і на пленарному засіданні, і в кулуарах, і під час особистого спілкування учасників. Результатом обговорення проблеми стала монографія «Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі», яка досі актуальна і затребувана серед дослідників проблеми креативності.

Загалом лише перелік напрямів щорічних конференцій засвідчує різноманітність проблематики, що цікавить членів Академії: «Формування професійної майстерності майбутніх фахівців в умовах освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу» (2016), «Теорія і практика формування та розвитку творчої обдарованості майбутніх фахівців у системі професійної освіти» (2017), «Професійна підготовка фахівців в умовах неперервної освіти: креативний підхід» (2017), «Науково-педагогічні школи: проблеми, здобутки та перспективи розвитку», (2018), «Актуальні проблеми в системі вищої освіти: теоретико-методологічні і прикладні аспекти» (2019), «Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні» (2019.), «Формування компетентного фахівця в інноваційному освітньому середовищі України» (2021), «Теорія і практика професійної підготовки майбутні фахівців до інноваційної діяльності» (2021), «Підвищення професіоналізму фахівця засобами інноваційних педагогічних технологій» (2022).

Комунікація. Обмін досвідом між учасниками надзвичайно цінний для кожного з членів Академії: можливість взяти участь в обговоренні або виставити на обговорення власний проєкт дають підґрунтя для виявлення раніше непомітних проблем, пошуку нових підходів та рішень. Оприлюднити ідеї науковців допомагають друковані видання Академії, передусім журнал «Креативна педагогіка».

У цьому контексті варто відзначити тривале продуктивне співробітництво Академії (АМСКП «Полісся») з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. Фахові видання цієї установи «Нові технології навчання» та «Проблеми освіти» тривалий час використовувалися Академією для оприлюднення результатів творчої наукової та педагогічної діяльності її членів.

Крім того, науковцями АМСКП видано низку колективних монографій з проблем професійно-педагогічної освіти, зокрема «Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання» (2016), «Професійна підготовка фахівців: креативний підхід» (2017), «Професійна освіта: андрагогічний підхід» (2018) та ін.

Академія розвивається також завдяки постійній тривалій співпраці з Національною академією педагогічних наук України, Інститутом

педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна та іншими закладами. Частими і бажаними гостями на зустрічах є Неля Ничкало, Лариса Лук'янова, Лідія Хомич. Під егідою НАПН України здійснюється міжнародна співпраця, зокрема україно / польські, польсько / українські форуми як в Україні, так і в Польщі з актуальних проблем освіти, в яких беруть участь члени Академії.

Академія має широкі зв'язки із колегами за межами України. Члени Академії підтримують міжнародні зв'язки з Вищою Школою Агробізнесу в Ломжі (нині Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі (Польща)), педагогічним факультетом університету Палацького м. Оломоуц (Чехія) та дружні стосунки з українськими вишами (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Хмельницький національний університет, Рівненський державний гуманітарний університет, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» та інші).

Так, разом із науковцями з академії Ігнатіанум (Польща) у 2018 році занурювалися в історію діяльності на території Житомирщини єзуїтських закладів освіти. Допомогали дослідникам з Uniwersytet Śląski w Katowicach Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji Instytut Pedagogiki (Польща) професоркам Єві Огрозка-Мазур та Анні Шафранській у проведенні дослідницького проекту з питань культурної ідентичності молоді у вибраних країнах Центральної та Східної Європи (2020–2024 рр.). Проходили онлайн стажування у Вищій Школі Агробізнесу в Ломжі (Польща, 2021–2023 рр.) та разом із польськими колегами брали участь у спільних наукових зібраннях, зокрема у Міжнародній науково-практичній конференції «Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики» (2023 р., м. Ломж, Республіка Польща).

У контексті проектної діяльності Академією накопичено досвід упровадження італійсько-українських проектів з інклюзивної освіти. Професори Пармського університету Марія Антоніетта Маджо (Maria Antonietta Maggio), Деніс Імберті (Denis Imberti) та професор Пармського університету грецького походження Дімітріс Аргіропулос (Dimitris Argiropoulos) читають лекції українським студентам.

Допомога. Спілкування науковців у межах заходів, які здійснює Академія, створює унікальну можливість для молоді отримати фахові

консультації від досвідчених науковців, які беруть участь в організації навчальних занять, у підготовці нової генерації наукових та педагогічних кадрів, сприяють в отриманні можливості стажування, зокрема й зарубіжного, у пошуку професіоналів, яких не вистачає для реалізації певного проекту. Так, важливою формою роботи членів Академії із студентською молоддю стала **професорська година**, у межах якої студенти мають змогу познайомитися і поспілкуватися із відомим українськими вченими-професорами Лідією Хомич, Ольгою Ярошенко, Лілією Барановською, Ганною Онкович, Василем Ягуповим, Тетяною Кочубей, Галиною Козлаковою, Василем Каплінським та ін. Всі вчені працюють у різних закладах освіти і науки України і саме причетність їх до Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся» дозволяє їм збиратися разом і передавати власний науковий досвід молоді. Можливо хтось із тих, хто сьогодні сидить за учнівською партою, завтра стане одним із науковців, що займаються вирішенням актуальних проблем української педагогіки.

Молоді науковці, які навчаються за програмами підготовки докторів філософії у галузі 01 Освіта / Педагогіка, нині мають можливість долучитися до міжнародної академічної спільноти. Так, наприклад, у 2018 році члени Академії, представники різних регіонів України взяли участь у міжнародній конференції у Словаччині, де виступили з доповідями та повідомленнями, обмінялися цікавими ідеями. Крім того, вони пройшли міжнародне науково-практичне стажування, організоване у межах співпраці кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (Україна), кафедри андрагогіки Пряшівського університету м. Прешів (Словаччина), Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Стажування на тему «Інновації у вищій освіті: світові тенденції та регіональний досвід» (Україна-Словаччина) відбувалося в університетах у м. Прешів та м. Кошице. У складі делегації були й здобувачі третього рівня вищої освіти. Участь у стажуванні сприяла долученню їх до міжнародного досвіду, участі в наукових заходах за кордоном, сприяла їх академічній мобільності, дозволила опублікувати результати своїх досліджень у Наукових записках академічного товариства Міхала Балудянського.

Соціальний ефект. Дає перспективній молоді розуміння, що у своїх прагненнях вони не самотні; створює сприятливий клімат для зародження та розвитку інновацій, дає перспективу у формуванні стартапів молоді.

Так, вже багато років у Житомирському державному університеті імені Івана Франка діє науковий гурток аспірантів першого року навчання «Компетентнісні засади професійної діяльності». Мета гуртка – введення

молодих дослідників у світ наукових досліджень, проєктів, дебатів, захистів. Основними формами та результатами роботи є бесіди, дискусії, мікрозахист власного дослідження, презентація актуальності проблеми дослідницького пошуку, дебати щодо актуальних питань науки, проєкти та їх презентація щодо педагогічної компетентності викладача ЗВО. Аспіранти навчаються аналізувати наукову літературу, збирати дослідницькі матеріали, викладати свої думки у вигляді наукової статті. Як результат цієї копіткої роботи щороку виходить збірник статей аспірантів «Компетентнісні засади освітньо-виховного процесу в умовах ціложиттєвого навчання». При проведенні науково-практичних конференцій різних рівнів обов'язково окрему секцію формуємо для здобувачів третього рівня вищої освіти, щоб вони мали можливість здійснювати апробацію своїх наукових розвідок. Надзвичайний ефект мають зустрічі молодих науковців із запрошеними професорами, які діляться із аспірантами своїм досвідом, знахідками, досягненнями. Традиційними стали зустрічі з Ларисою Лук'яною, Ольгою Плахотнік, Лідією Хомич (Київ), Аліною Сбруєвою, Мариною Бойченко (Суми), Оксаною Петренко (Рівне), Василем Каплінським (Вінниця), Оксаною Самойленко (Словаччина), Надією Павлик (Данія) та іншими дослідниками.

Значний соціальний ефект у роботі Академії забезпечує Науково-дослідна лабораторія «Креативної педагогіки та зв'язків із громадськістю» Хмельницького національного університету. Щорічний науково-методичний онлайн-семінар «Дитинство: сучасні реалії, виклики, перспективи» до Дня захисту дітей та Всеукраїнський науково-методичний онлайн-семінар «Відповідальне батьківство ХХІ століття» традиційно охоплюють велику кількість учасників.

У межах діяльності Академії (АМСКП «Полісся») плідно працюють Науково-методичний центр розвитку обдарованості студентської молоді, Центр розвитку креативності особистості, які здійснюють розробку теоретичних, методологічних та методичних засад креативної педагогіки, впроваджуючи їх в освітній процес ЖДУ.

Суттєво доповнює «критичну масу» дослідників та реалізує соціальний ефект діяльності Академії **Навчально-науково-виробничий комплекс «Полісся»**, створений на базі університету у 2003 р., що поєднує педагогів 24 освітніх закладів різного рівня Житомирщини, діяльність якого сприяє розвитку освітніх програм. ННБК «Полісся» реалізує концепцію ціложиттєвої освіти. Комплекс «Полісся» об'єднав заклади освіти різних рівнів акредитації – від дитячого садка (який працює за системою вальдорфської

педагогіки) до Інституту післядипломної педагогічної освіти. Таке об'єднання сприяє організації підвищення кваліфікації викладачів, спільному проведенню науково-дослідницької роботи, апробації та використанню результатів наукових досліджень, розробленню навчально-методичного супроводу, забезпечує координацію спільної діяльності закладів освіти, впровадження неперервної ступеневої підготовки майбутніх фахівців за наскрізними навчальними планами і програмами та ефективному використанню науково-педагогічних кадрів, навчально-лабораторної та виробничої бази, соціальної інфраструктури. У ННВК «Полісся» реалізуються ідеї креативної педагогіки шляхом проведення інтерактивних семінарів «Наука – практиці», тренінгів, виїзних засідань, презентацій, краєзнавчих екскурсій, виставок у закладах Житомирського регіону.

4. Висновки

Таким чином, освітнє середовище ГО «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся», яке сприяє розвитку педагога-дослідника, визначається такими складовими, як:

- *постійний діалог з провідними фахівцями академічної та наукової спільноти* (Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інститут професійної освіти НАПН України, Університет менеджменту НАПН України, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Рівненський державний гуманітарний університет та ін.);
- *робота наукових шкіл* («Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів» (керівник – О.А.Дубасенюк), «Підготовка магістрів до педагогічної діяльності» (керівник – С.С.Вітвицька), «Педагогічні аспекти обдарованості» (керівник – О.Є.Антонова);
- *науково-методичні центри і лабораторії* (науково-методичний центр роботи з обдарованою студентською молоддю, центр розвитку креативності, науково-дослідна лабораторія акмеології освіти, науково-методична лабораторія «Освітньо-виховна система Полісся»);
- *обговорення на наукових заходах, науково-методичних семінарах міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів.*

Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся» (АМСКП «Полісся») продовжує розвиватися і постійно поповнюється новими членами. Нині це потужний колектив однодумців,

що належать до нової генерації наукових та педагогічних кадрів, здатних генерувати нові ідеї, повних ентузіазму і бажання зробити свій внесок у розвиток педагогічної освіти в Україні.

АНОТАЦІЯ: Проаналізовано сутність та значення освітніх громадських об'єднань як виду професійної спільноти та визначено їх вплив на розвиток особистості педагога-дослідника. Констатовано, що професійні педагогічні спільноти – товариства педагогічних працівників, об'єднаних спільними інтересами за родом їхньої професійної (трудової) діяльності. Визначено основні переваги громадських організацій освітньо-наукового спрямування, до яких належать створення можливостей для об'єднання за інтересами людей різних вікових груп і різного соціального статусу, активізація обміну досвідом між учасниками, можливість організовувати навчальні заняття, отримувати консультації від спеціалістів, надання впевненості перспективній молоді тощо. На прикладі ГО «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся», історії її становлення та висвітлення результатів діяльності проілюстровано можливості громадських об'єднань у створенні освітнього середовища для розвитку особистості педагога-дослідника.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: професійна спільнота, педагог-дослідник, освітньо-розвивальне середовище, громадське об'єднання, ГО «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся», історія, досвід, перспективи

ABSTRACT: The essence and significance of educational public associations as a type of professional community were analyzed and their influence on the personality development of the teacher-researcher was determined. It was concluded that professional pedagogical communities represent associations of pedagogical workers united by common interests by the nature of their professional activity. The main advantages of NGOs of an educational and scientific direction have been determined, which include creating opportunities for the unification of people of different age groups and different social status in the interests of different age groups and different social status, activating the exchange of experience between participants, the opportunity to organize training sessions, receive consultations from specialists, providing confidence to promising young people etc. The possibilities of public associations in creating an educational environment for the development of the personality of a teacher-researcher are illustrated on the example of the NGO "Academy of International Cooperation in Creative Pedagogy "Polissia", the history of its formation and the analysis of the results of its activity.

KEYWORDS: professional community, teacher-researcher, educational-developmental environment, public association, NGO "Academy of International Cooperation in Creative Pedagogy Polissia", history, experience, prospects

STRESZCZENIE: W artykule podjęto próbę przeanalizowania istoty i znaczenia oświatowych stowarzyszeń społecznych jako typu wspólnoty zawodowej oraz określenia ich wpływu na rozwój osobowości nauczyciela-badacza. Stwierdzono, że zawodowe wspólnoty pedagogiczne reprezentują stowarzyszenia pracowników pedagogicznych, których łączą wspólne interesy ze względu na charakter ich działalności zawodowej (pracy). Określono główne zalety organizacji publicznych o kierunku edukacyjno-naukowym, do których zalicza się tworzenie możliwości jednoczenia osób z różnych grup wiekowych i o różnym statusie społecznym w interesie różnych grup wiekowych i o różnym statusie społecznym, aktywizowanie wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami, możliwości organizacji szkoleń, konsultacji ze specjalistami, dodania pewności siebie obecnym młodym ludziom itp. Możliwości stowarzyszeń społecznych w tworzeniu środowiska edukacyjnego dla rozwoju osobowości nauczyciela-naukowca zilustrowano na przykładzie organizacji pozarządowej „Akademia Współpracy Międzynarodowej w Pedagogice Twórczej „Polissia”, historii jej powstania oraz analizie rezultaty swojej działalności.

SŁOWA KLUCZOWE: środowisko zawodowe, nauczyciel-naukowiec, środowisko edukacyjno-rozwojowe, stowarzyszenie społeczne, organizacja pozarządowa „Akademia Współpracy Międzynarodowej w Pedagogice Twórczej „Polissia”, historia, doświadczenie, perspektywy

References

- Antonova, O. Ye. (2015). Vplyv polikulturnoho seredovyscha na rozvytok obdarovaniosti maibutnikh pedahohiv [The impact of a multicultural environment on the development of giftedness of future teachers]. *Problemy osvity: zbirnyk naukovykh prats*, (82), 27–32.
- Antonova, O. Ye. (2018). Profesiine zrostannia naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv u seredovyschi kafedry yak oseredku rozvytku [Professional growth of scientific and pedagogical workers in the environment of the department as a center of development]. *Problemy osvity: zbirnyk naukovykh prats*, 1(88), 7–18.
- Dubaseniuk, O. A. (2021). Diialnist hromadskoi orhanizatsii Akademii mizhnarodnoho spivrobitnytstva z kreatyvnoi pedahohiky «Polissia»: suchasni vyklyky ta perspektyvy [Activities of the public organization of the Academy of International Cooperation in Creative Pedagogy “Polyssia”: modern challenges and prospects]. *Kreatyvna pedahohika*, 15, 9–16.
- Kypychenko, N., Fedorenko, O. (Eds.) (2022). *Konsultuiemo ta stvoriuiemo profesiini spilnoty: putivnyk dlia konsultantiv tsentriv profesiinoho rozvytku pedahohichnykh pratsivnykiv* [We advise and create professional communities: a guide for consultants of professional development centers of pedagogical workers]. Derzhavna ustanova «Ukrainskyi instytut rozvytku osvity», Yevropeisky tsentr imeni Verhelanda

- Muzyka, O. L. (2006). *Tvorchist z pozytsii subiektno-tsinnisnoho analizu* [Creativity from the standpoint of subject-value analysis]. V: M. M. Zabrodskeho (red). *Aktualni problemy naukovo-metodychnoho zabezpechennia osvithoi praktyky v systemi pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity: nauk.-metod. zb.* (s. 118–126) [Actual problems of scientific and methodological support of educational practice in the system of postgraduate pedagogical education: science and method. coll.]. ZhOIPO.
- Semorkina, O. M. (2023). *Kharakterystyka hromadskykh formuvan yak institutiv hromadianskoho suspilstva* [Characteristics of public formations as institutions of civil society]. Vziato z: https://minjust.gov.ua/m/str_33565
- Shchudlo, S., Zabolotna, O., Lisova, T. (2018). *Ukrainski vchyteli ta navchalne seredovyshe. Za rezultatamy Vseukrainskoho monitorynhovoho opytuvannia vykladannia ta navchannia sered dyrektoriv i vchyteliv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv (za metodolohiieiu TALIS)* [Ukrainian teachers and educational environment. According to the results of the All-Ukrainian monitoring survey of teaching and learning among principals and teachers of general educational institutions (according to the TALIS methodology)]. TzOV «Trek-LTD».
- Chernilevskyi, D. V. (2010). *Navchalno-vykhovne seredovyshe ta moralnist u KhKhI stolitti* [Educational environment and morality in the 21st century]. *Kreatyvna pedahohika*. 1, 5–13.
- Chernilevskyi, D. V. (2012). *Naukovtsi Ukrainy elita derzhavy* [Scientists of Ukraine, the elite of the state]. Vyd-vo LOHOS. Vziato z: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued2&id=784>
- OECD, TALIS 2013 (2014). *Results: An International Perspective on Teaching and Learning*. OECD Publishing. DOI: 10.1787/9789264196261-en.